

УДК 615.825:796.035.071.4

Копочинська Ю. В.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, доцент кафедри біобезпеки і здоров'я людини
Національного технічного університету України
"Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського", м. Київ

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ТА УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ

У статті розкриті психологічні чинники розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, якими є: навчання, взаємовідносини, творчість, критичність і управління, що впливають на продуктивність опанування професійних знань і компетенцій, критичність оцінювання себе та інших, а також на керованість процесу педагогічного ціледосягнення.

Продуктивність професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії залежить від низки умов та чинників, загальний склад і співвідношення яких виявлено у численних теоретичних і прикладних дослідженнях із загальної психології, акмеології стосовно проблем ефективності трудової діяльності, визначення закономірностей формування професіоналізму, вивчення психології особистості, професійно значущих чинників.

Ключові слова: акмеологічні умови, професіоналізм, майбутні фахівці з фізичної терапії, ерготерапії, інновації, професійна діяльність, професійна рефлексія.

Копочинская Ю.В. Психологические факторы и условия развития профессионализма будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии. В статье раскрыты психологические факторы развития профессионализма будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии, которыми являются: обучение, взаимоотношения, творчество, критичность и управления, влияющие на производительность освоения профессиональных знаний и компетенций, критичность оценки себя и других, а также на управляемость процесса педагогического целедостижения.

Производительность профессиональной деятельности будущих специалистов по физической терапии, эрготерапии зависит от ряда условий и факторов, общий состав и соотношение которых обнаружены в многочисленных теоретических и прикладных исследованиях по общей психологии, акмеологии, по проблемам эффективности трудовой деятельности, определение закономерностей формирования профессионализма, изучение психологии личности, профессионально значимых факторов.

Ключевые слова: акмеологические условия, профессионализм, будущие специалисты по физической терапии, эрготерапии, инновации, профессиональная деятельность, профессиональная рефлексия.

Kopochynska Yu.V. Psychological factors and conditions of professionalism development of future physical therapy, ergotherapy professionals. The psychological factors of development of professionalism of future specialists in physical therapy, ergotherapy are revealed in the article, which are: education, relationships, creativity, criticality and management, which influence the productivity of mastering professional knowledge and competences, the criticality of self and others, and the controllability of the pedagogical goal-setting process.

The performance of future professionals in the field of physical therapy, ergotherapy depends on a number of conditions and factors, the overall composition and correlation of which are revealed in numerous theoretical and applied studies in general psychology, acmeology concerning problems of efficiency of work activity, determination of patterns of formation of professionalism, study of psychology of personality, professionally significant factors.

Key words: acmeological actions, professionalism, future works on physical therapy, ergotherapy, innovations, professional activity, professional reflection.

Постановка проблеми аналіз останніх досліджень та публікацій. Методологічні основи дослідження проблеми психолого-акмеологічних детермінант досягнення і розвитку професіоналізму можуть бути виявлені в теоріях психічного розвитку. Якщо узагальнити, то в деяких теоріях наголошено на внутрішніх причинах психічного розвитку, в інших – на зовнішніх (Л. Виготський, А. Маслоу, Ж. Піаже, К. Роджерс, З. Фрейд, Е. Еріксон та ін.). Абсолютизація значення окремих умов розвитку обмежує можливість науки і практики на підтвердження багатоплановості особистісного та професійного розвитку, необхідності урахування комплексу зовнішніх і внутрішніх умов.

Формування мети дослідження - розроблення нового змісту, механізму і технологій розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, впровадження психолого-акмеологічної моделі розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Механізм опанування майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії основ професіоналізму виникає за наявності певних умов, що забезпечують розвиток, цілісність, цінність, технологічність, продуктивність цього процесу. Ми дотримуємося позиції, що розвиток як «якісна зміна, що характеризується

появою новоутворень, нових механізмів, процесів, структур» завжди детерміновано різноманітними умовами й обставинами, за яких він відбувається.

Умовами в акмеологічних і педагогічних дослідженнях визначено загальні та спеціальні здібності суб'єкта праці, стан суспільства у період його становлення, умови родинного виховання й освіти, доступ до культурних цінностей, введення у самотутні культурні світи та інші, що охоплюють передстартовий період розвитку професіоналізму.

У теоретичних і прикладних дослідженнях під час аналізу категорії «умови» зазвичай наголошують на їх об'єктивності [1, 3].

Акмеологічні умови в нашому дослідженні визначено як значущі обставини, від яких залежить досягнення майбутнім фахівцем з фізичної терапії, ерготерапії вищих рівнів оволодіння професійною діяльністю. Зважаючи на трактування, наведені у словниках, умови цілком слушно доповнити такими характеристиками, як «вимога», «правила діяльності», що підкріплюють значення «детермінувати» додатковими сенсами – створювати, змінювати, перетворювати наявні умови розвитку.

У вітчизняній і закордонній психології, педагогіці, акмеології вивчено і наведено психологічні, педагогічні, організаційні, акмеологічні умови та чинники, що детермінують:

- розвиток особистості та її особистісне зростання (К. Абульханова-Славська, Б. Братусь, А. Мудрик, А. Маслоу, К. Роджерс, З. Фрейд, Е. Еріксон та ін.);
- розвиток діяльності (К. Абульханова-Славська, Л. Виготський, С. Рубінштейн, В. Шадріков та ін.);
- розвиток педагогічної дослідницької діяльності учителя технологій (В. Борисов, Є. Кулик та ін.);
- формування суб'єктності (А. Брушлінський, Б. Коротяєв, В. Сластьонін та ін.);
- розвиток, становлення професіонала (А. Деркач, Н. Кузьміна, Є. Клімов, А. Маркова та ін.).

Психолого-акмеологічне становлення професіонала є динамічним процесом. По-перше, цей процес залежить від зовнішніх умов:

- протягом життя людини змінюється сама професія, вимоги суспільства до неї;
- зміни співвідношення між професіями;
- перетворення мотиваційної сфери професійної діяльності, менталітету, духовних цінностей;
- перебудови операційної сфери внаслідок появи нових технологій;
- зміна позицій структурних компонентів професійної діяльності та професійного спілкування – те, що було умовою, стає результатом, а те, що було засобом, пізніше може стати умовою.

Успішність цього процесу залежить і від внутрішніх умов: зміни уявлення людини про професію та професійну діяльність; оновлення критеріїв оцінювання людиною самої професії, професіоналізму, а також критеріїв оцінювання професіонала у собі.

Як зазначає В. Борисов, професіоналом можна вважати людину, яка опанувала норми професійної діяльності, корпоративної культури, професійного спілкування і реалізує їх на високому рівні, домагаючись професійної майстерності, дотримуючись професійної етики та норм професійної діяльності зі збереженням професійних ціннісних орієнтацій, змінює і розвиває свою особистість з урахуванням сталих рис особистості, яка прагне зробити творчий внесок у професію, збагачуючи досвід професії, прагне і вміє викликати інтерес суспільства до результатів власної професійної діяльності [1].

Прийнятий у дослідженні теоретико-методологічний підхід – акмеологічний – інтегрує значущі аспекти і переваги багатьох наукових підходів, принципів, що мають великий потенціал чинників і умов досягнення та розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Соціальними умовами розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії є: орієнтація суспільства на провайдинг інновацій в сфері фізичної терапії, ерготерапії, замовлення держави на підготовку професіонала високої кваліфікації, зміна технологій і технологічних процесів, надання переваги комплексній діяльності майбутнього фахівця.

Психологічні умови розвитку професіоналізму фахівців з фізичної терапії, ерготерапії охоплюють наявність акмеологічного середовища у професійній спільноті, наявність професійної рефлексії в діалозі з учасниками освітнього процесу [2].

Педагогічними умовами розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії визначено наявність професійної співпраці, прагнення до новаторських перетворень традицій.

Сукупність виявлених умов ми розглядаємо як акмеологічні умови, що забезпечують активізацію та оптимізацію процесу розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Акмеологічність виокремлених у цьому дослідженні умов полягає у їх мотиваційному впливі на розвиток професіоналів – майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії - як особистості та суб'єкта діяльності. Деякі з таких умов можуть опосередковано впливати на майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, але у взаємодії з іншими умовами і чинниками сприяють досягненню поступового ефекту розвитку.

Нині у суспільстві успішними є люди, які живуть у системі взаємовідносин, де інновації визначають мету і швидкість змін у будь-якій сфері. Інновації не оминають і сферу підтримки та збереження здоров'я. Орієнтація суспільства на провайдинг інновацій у сфері охорони здоров'я є визначальною умовою розвитку професіоналізму, оскільки сучасний майбутній фахівець з фізичної терапії, ерготерапії повинен швидко й адекватно реагувати на виклики.

Як зазначають дослідники, соціальне державне замовлення є умовою розвитку професіоналізму, позаяк у стандартах освіти, вимогах до кваліфікації закладено орієнтири професійного зростання майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії [4].

Зміна технологій і технологічних процесів зумовлює появу нових оздоровчих і терапевтичних технологій. Сучасні технології є дієвими для тих, хто самостійно організовує свій освітній маршрут.

Наявність професійної співпраці – важлива умова розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, тому що запобігає зниженню суб'єктної активності майбутнього фахівця, активізує прояви креативності, творчості, що сприяє уникненню професійного вигорання фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

У багатьох дослідженнях виявлено витоки проблеми недостатнього професіоналізму, неналежної професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії уже на етапі його професійної підготовки у закладах вищої освіти, яка до цього часу не відповідає потребам сучасного суспільства, особистості у формуванні професійної культури майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, здатного до провайдингу інновацій. Процес підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії і формування їх професійної культури стане можливим і певним чином керованим, якщо задовольнятиме низку спеціально організованих об'єктивних і суб'єктивних умов:

- реалізацію наступності усіх етапів багаторівневого процесу;

- реалізацію акмеологічного підходу;

- інтеграцію знань у межах проблем професійної культури на підґрунті міждисциплінарних взаємодій і реалізації взаємозв'язку методичної, спеціальної, медичної, психологічної, педагогічної та дослідницької підготовки фахівців з фізичної реабілітації;

- формування образу успішної професійної діяльності;

- інтеграцію навчальної, наукової і професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Практично в кожній умові відображається ідея професійної компетентності, професіоналізму.

Успішна реалізація виокремлених умов стане передумовою формування основ професіоналізму майбутнього фахівця з фізичної реабілітації. Ми вважаємо, що саме комплексний підхід, підкріплений адекватною освітньою політикою держави у сфері безперервної освіти майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, сприятиме реальному зростанню професійної компетентності, професіоналізму фахівців сфери охорони здоров'я людини.

Аналіз стану сучасного українського суспільства дає змогу зробити висновок, що престижність професіоналізму загалом не дуже висока, але існує реальна потреба у ньому. Це підтверджують дані багатьох психологічних, педагогічних, соціологічних, культурологічних, економічних та інших досліджень сучасних авторів.

З огляду на це постає необхідність розроблення теоретичних і практичних засад моделі процесу професійного й особистісного розвитку майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії на підставі ідей і методів психології, акмеології, педагогіки та подолання сумарної побудови освітнього процесу.

Достатньою і необхідною умовою розвитку професіоналізму майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії ми визначили реалізацію акмеологічного підходу, що характеризується такими ознаками:

- мета – цілісний особистісний і професійний розвиток;

- наявність акмеологічного середовища – середовища прагнення до досягнень, високих результатів діяльності, коли є потреба якісно і продуктивно працювати;

- акмеологічна позиція майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії як показник його особистісної і професійної зрілості;

- використання акмеологічних технологій, акмеологічного супроводження процесу підвищення кваліфікації;

- реалізація персональної траєкторії навчання.

Професійна діяльність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії складається з множини різних ситуацій, у яких він не тільки реалізовується, й розвивається. Зокрема О. Кокун, розглядаючи психологію становлення сучасного фахівця, звертається до тлумачення ситуації в інтерпретації Г. Костюка.

Найпродуктивнішу ситуацію особистісно-професійного розвитку майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії можна створити на основі співвідношення з інтересами, вимогами, можливостями особистості, використання технологій співпраці, підтримки. Так, Б. Коротяєв, характеризуючи ситуації, у яких людина не тільки реалізується, а й розвивається, наголошує на таких важливих складових: фізичному і психологічному здоров'ю фахівця, прагненні до самоосвіти і самореалізації.

Ситуації професійного й особистісного розвитку можна уявити як атмосферу освітнього закладу, де майбутній фахівець з фізичної терапії, ерготерапії має можливість удосконалювати свій потенціал. Це орієнтація на суб'єктивний досвід з актуалізацією особистісного і професійного потенціалу.

В умовах вищої школи і підвищення кваліфікації це може бути реалізовано за допомогою технологій суб'єкт-суб'єктної взаємодії, особистісно орієнтованих технологій, компетентнісного, проблемного та інших підходів. Професійне середовище в освітньому закладі, що супроводжує, підтримує, контролює процеси і ситуації професійного та особистісного зростання, вважається акмеологічним.

Зазначимо, що активна позиція майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії є достатньою і необхідною умовою особистісного та професійного зростання і досягнень, самореалізації у професійній діяльності. Активність як «самостійна сила реагування» (Ф. Енгельс), виявляється динамічною умовою становлення і реалізації потенціалу людини. Джерелом діяльності фахівця з фізичної реабілітації, що спрямована на досягнення вищого рівня професіоналізму, є «надлишкова активність».

Інтелектуальна активність є основою й умовою вдосконалення професійної компетентності та компетенцій фахівця з фізичної реабілітації.

Моральна активність збагачує наявні цінності, інтереси, орієнтири у професійній діяльності.

Творча активність продукує оригінальність, індивідуальність, продуктивність способів самореалізації майбутнього фахівця з фізичної терапії, ерготерапії у професії.

Професійна рефлексія майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії з усіма учасниками освітнього процесу зумовлює усвідомлення своїх особистісних і суб'єктивних якостей (критичності, відповідальності, гуманності, естетичності тощо), рівня професійної кваліфікації і компетентності, рівня сформованості основних компетенцій – психологічної, медичної, комунікативної, організаційної, рефлексивної, акмеологічної. Таке активне залучення майбутнього фахівця з фізичної терапії, ерготерапії у професійну взаємодію з усіма учасниками процесу регулює його спрямованість у діяльності не тільки на результат, а й на сам процес, що є наслідком створення умов для самореалізації пацієнта.

Перспективи дослідження. Подальший науково-практичний пошук буде спрямовано на розроблення психолого-акмеологічного супроводження майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, що охоплює спекурси з урахуванням виокремлених психолого-акмеологічних чинників та умов.

Література:

1. Борисов В. В. Провайдинг інновацій в системі післядипломної педагогічної освіти. Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи // Зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. Баку – Ужгород – Дрогобич: Посвіт, 2016. С. 119–120.
2. Копчинська Ю. В., Шабашкевич О.А. Особливості психологічної готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації // Молодий вчений, 2017. № 10 (50). С. 457–460.
3. Лянной Ю., Машалдін О., Томенко О. Професійні аспекти підготовки фахівців з фізичної реабілітації // Фізична реабілітація як напрям підготовки спеціалістів: тези доп. учасників Міжнар. наук.-метод. конф. Київ, 2003. С. 4–5.
4. Поваренков Ю. П. Психологическое содержание профессионального становления человека. Москва: УРАО, 2002. 160 с.

References

1. Bory`sov V. V. Provajdy`ng innovacij v sy`stemi pislyady`plomnoyi pedagogichnoyi osvity`. Fundamental`ni ta pry`kladni doslidzhennya: suchasni naukovo-prakty`chni rishennya i pidxody` // Zb. materialiv I Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Baku – Uzhgorod – Drogobych: Posvit, 2016. S. 119–120.
2. Kopychyns`ka Yu. V., Shabashkevych O.A. Osobly`vosti psy`xologichnoyi gotovnosti do profesijnoyi diyal`nosti majbutnix faxivciv z fizy`chnoyi reabilitaciyi // Molody`j vcheny`j, 2017. # 10 (50). S. 457–460.
3. Lyannoj Yu., Mashaldin O., Tomenko O. Profesijni aspekty` pidgotovky` faxivciv z fizy`chnoyi reabilitaciyi // Fyzy`chna reabilitaciya yak napryam pidgotovky` specialistiv: tezy` dop. uchasny`kiv Mizhnar. nauk.-metod. konf. Ky`yiv, 2003. S. 4–5.
4. Povarenkov Yu. P. Psy`xology`cheskoe soderzhany`e professy`onal`nogo stanovleny`ya cheloveka. Moskva: URAO, 2002. 160 s.

УДК 796.015.52 (075)

**Корзан Т.І.,
к. фіз. вих., доцент
Львівське ПТУ комп'ютерних технологій та
будівництва
Боровик Ю.І.,
старший викладач
Кубрак Я.Д.
старший викладач
Рожко О.І.
викладач**

Національний університет «Львівська політехніка»

КОРЕГУВАННЯ ПОСТАВИ СТУДЕНТІВ ЗВО ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

У статті обґрунтовано авторський підхід до фізичного виховання студентів із порушенням постави протягом навчання у закладі вищої освіти. Викладено результати емпіричного дослідження практичного використання спеціально добраних засобів фізичного виховання, дія котрих скерована на корекцію постави студентів досліджуваної вибірки. Експериментально доведено, що використання комплексного підходу у процесі фізичного виховання студентів із порушенням постави забезпечує достовірний приріст показників м'язової сили спини, які забезпечують утримання правильного положення хребта. Представлено основні результати дослідження у підсумках контролю стану постави студентів по закінченні експерименту, які свідчать про ефективність використаного підходу у доборі засобів навчального процесу. У результаті роботи отримали подальший розвиток наукові положення щодо методичних основ фізичного виховання студентів із порушенням постави протягом навчання у закладі вищої освіти.

Ключові слова: фізичне виховання, студенти, ЗВО, корекція, постава.

Корзан Т.И., Боровик Ю.И., Кубрак Я.Д., Рожко Е.И. Корректировка осанки студентов вузов средствами физического воспитания. В работе обоснован авторский подход к физическому воспитанию студентов с нарушением осанки на протяжении обучения в заведении высшего образования. Изложены результаты эмпирического исследования